

11. Додатковий протокол до Конвенції про права людини та біомедицину, який стосується біомедичних досліджень. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU05263.html

12. Нюрнберзький кодекс 1947. URL: <https://european-court-help.ru/wp-content/uploads/2021/07/njurnbergskij-kodeks.pdf>

Іліопол Інна Михайлівна

к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Останнім часом актуальним постає питання щодо захисту персональних даних, тим більше в умовах карантину, оскільки, пандемія змінила наше життя, навіть культуру спілкування, праці, навчання, а з розвитком новітніх, інноваційних технологій та інформатизації суспільства, особливої уваги потребують питання зберігання й захищеності даних особи на різних електронних носіях, гаджетах, Інтернет платформах. Мобільний додаток «Дія» стає все дедалі пріоритетним у цьому питанні застосунком з використання електронних документів особи в повсякденному житті. В сучасному світі можна знайти будь-яку інформацію про суб'єкта, наприклад його особисте життя, вік, сімейний стан, хобі, професію через сторінки у соціальних мережах в Інтернеті, що містять персональні дані, через здійснення покупок в Інтернет-магазинах, через періодичне надання інформації органам державного та/або місцевого самоврядування тощо. Через це виникають проблеми несанкціонованого втручання в особисте життя людини.

Крім того, до прикладу, О.П. Дзьобань вважає, що є усі підстави для виділення наступних основних соціальних проблем адаптації людини до мінливих умов інформаційного суспільства: проблема мовної комунікації, що становить ядро інформатизації; проблема інформаційної безпеки особистості, під якою розуміється стан захищеності інформаційного середовища суспільства, що забезпечує її формування й розви-

ток на користь громадян, організацій і держави. Ця проблема означає право людини на отримання об'єктивної інформації і припускає, що одержана людиною з різних джерел інформація не перешкоджає вільному формуванню й розвитку її особистості [1].

Законодавством України та Європи поступово врегульовуються питання, що виникають з цивільних та не тільки правовідносин щодо захисту персональних даних. Дефініція терміну «персональні дані» міститься в Законі України «Про захист персональних даних», відповідно до якого персональними даними називаються відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована (ст. 2). Ідентифікованою особою вважається, якщо її можна безпомилково виділити серед інших. Зазвичай для того, щоб вважати особу ідентифікованою, необхідні її ім'я, прізвище, по батькові та реквізити документа, що посвідчує особу/цифровий номер, що присвоюється особі (наприклад, ідентифікаційний номер фізичної особи). Однак, іноді навіть якщо буде наявна менша кількість інформації – це буде достатньо для того, щоб ідентифікувати особу (наприклад, перелік студентів).

Законодавство міжнародне та національне не тільки надає правове визначення деяких понять, що пов'язані з персональними даними, а й спрямоване на реалізацію права на захист цих даних у судовому порядку. Відтак, необхідно приділити особливу увагу реалізації права на судовий захист персональних даних в умовах карантину. Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року закріплює право на повагу до приватного і сімейного життя, а також до особистої кореспонденції [2]. Відповідно до ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, таємницю його кореспонденції. Кожна людина має право на законний захист від такого втручання чи таких посягань [3]. Отже, кожному суб'єкту гарантоване право на його особистий захист від втручання в приватне життя.

Визначання обробки персональних даних надано у ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних», відтак, це будь-яка дія або сукупність дій, таких як, наприклад, збирання, реєстрація, накопичення, адаптування, зміна, знищення персональних даних, зокрема з використанням інформаційних (автоматизованих) систем. Також, звертаючи увагу на питання щодо обробки персональних даних, необхідно виділити Конвенцію Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних», оскільки з розвитком новітніх технологій та застосування автоматизованої обробки великої кількості персональних даних, виникає необхідність й захисту особи у зв'язку із порушенням прав, пов'язаних з такою обробкою. Під терміном «автоматизована обробка» розуміються такі операції, які здійснюються повністю або частково за допомогою автоматизованих засобів, наприклад, зберігання даних, виконання логічних та (або) арифметичних операцій із цими даними, їхню зміну, знищення, вибірку або поширення [4].

Крім того, варто зазначити, що відповідно до ч. 6 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних» обробка конфіденційної інформації без згоди особи можлива виключно в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Однак, виходячи із пандемічної ситуації, у 2020 році, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» було закріплено, що на період встановлення карантину або обмежувальних заходів та протягом 30 днів з дня його відміни, обробка даних (ПІБ, дата народження, місце проживання, роботи або навчання, стану здоров'я та місця госпіталізації або самоізоляції) без згоди особи, дозволяється за умови використання таких даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів. А протягом 30 днів після закінчення періоду встановлення карантину такі дані підлягають знеособленню, а у разі неможливості – знищенню [5].

Рішенням Вищої ради правосуддя «Про надання уніфікованих рекомендацій для судів усіх інстанцій та юрисдикцій щодо безпечної роботи в умовах карантину» від 01.04.2021 року,

рекомендовано проведення судових засідань в режимі реального часу в мережі Інтернет, з проведенням їх онлайн-трансляцій, а також у режимі відеоконференцій, шляхом трансляції між різними залами судового засідання [6]. Тобто, за необхідності, судами здійснюється дистанційний розгляд справ задля забезпечення доступу до правосуддя в умовах карантину.

Отже, однією із сучасних проблем суспільного життя є сфера захисту персональних даних. Непоодинокі випадки порушення прав щодо персональної інформації, спричинене розповсюдженням, використанням та поширенням без дозволу особи, є глобальною проблемою сучасного суспільства, адже нажалюди не завжди в змозі вберегти себе від шахраїв, від «злиття» в Інтернеті своїх даних тощо. А з розвитком новітніх технологій розповсюдити та знайти інформацію майже про будь-яку особу стає все легше. Особлива увага зараз приділяється інформації про людей, через останні події, які відбуваються в Україні, а саме поширення респіраторної хвороби COVID-19. Варто зауважити, що цивільне законодавство не має окремих норм, що регулюють відповідальність за порушення персональних даних, але у ст. 15 ЦК України гарантовано право на захист цивільних прав та інтересів, що також відіграє важливу роль у сфері захисту персональних даних особи. Таким чином, відбувається стрімкий розвиток інформаційної сфери та з'являється проблема тика захисту персональних даних в Інтернеті.

Джерела:

1. Дзьобань О.П. Адаптація людини до умов сучасного інформаційного середовища: безпекові проблеми. *Захист прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері в сучасних умовах* : матеріали другої науково-практичної конференції (м. Київ, 21 травня 2020 р.) Київ, 2020. 376 с. С. 111.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 року. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 року № 995_043. ООН – 1966. Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII (2148-08) від 19.10.1973 р. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

4. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних : Конвенція, Міжнародний документ від 28 січня 1981 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text

5. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 19. Ст. 127. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-20#Text>

6. Рішенням Вищої ради правосуддя «Про надання уніфікованих рекомендацій для судів усіх інстанцій та юрисдикцій щодо безпечної роботи в умовах карантину» від 01.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0763910-21#Text>

Канєнберг-Сандул Оксана Костянтинівна

*к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Форманюк Вікторія Василівна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного
та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В ЄС

Надзвичайно актуальним питанням є впровадження електронної взаємодії в умовах стрімкого розвитку е-урядування. Багато країн світу, включаючи держави-члени ЄС, Австрія, Бельгія, Ірландія, Сінгапур, Таїланд, Фінляндія, Естонія, Данія, Люксембург, Франція, Німеччина, Іспанія, Італія живуть в абсолютно нових вимірах цифрового суспільства та економіки, запровадивши е-урядування, створивши урядові портали, запусивши електронні цифрові підписи, ID- та MobileID-карти, налагодивши взаємодію між органами державної влади, а найголовніше – між державою і громадянином.

Електронний уряд (e-Government) – це така модель державного управління, яка заснована на широкому використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності, відкритості та прозорості органів